

SLOVENSKI UČITELJ



VERI
VZGOJI
POUKU

VII. Letnik.

V Ljubljani 15. aprila 1906.

Št. 4.

Po zadnjih dogodkih.

Zdi se nam potrebno, skicirati nekaj političnih dogodkov zadnjih dni.

Po štiriletnem ostrem boju za volivno reformo je dosegla Slovenska Ljudska Stranka velik moraličen vspeh. Vlada je prisiljena sklicala deželni zbor in mu predložila načrt volivne reforme. Načrt sicer ne ustreza zahtevi Slovenske Ljudske Stranke po splošni in enaki volivni pravici in odpravi kurij, ker vlada za sedaj kurij, kot zastopnice posebnih interesov, še neče žrtvovati, a vladni načrt ima obrisano splošno kurijo z 10 poslanci in se s tem približuje stališču Slovenske Ljudske Stranke. Vladni načrt je imel v zbornici večino zase. Zdelo se je, da se vrača trenotek, s katerim se prične redno in mirno gospodarsko delo v deželi in ko se ublaže politična nasprotstva. Liberalna klika, zastopnica malomestnega „špisburgerstva“ in svojih osebnih interesov, je z bobnanjem, lajnanjem, zvonjenjem kravjih zvoncev in sicer še s pomočjo drugače ropotajočih in zvonečih instrumentov za hip preprečila sklepanje o volivni reformi. Volivna reforma se ni sklenila, sklepanje se je odložilo in liberalna stranka se je še za nekaj časa politično „ohranila“. Ko se snide zopet deželni zbor, mogoče šele po novih volitvah, bo ta stranka pokopana in nihče ne bo imel moči obuditi jo. Njeni pristaši po mestih in deželi bodo iskali strehe pri drugih strankah.

Kdor opazuje življenje te stranke, mora videti, kako peša od dne do dne. Postojanka za postojanko se ji izmika, vsak dan ima manj pristašev.

Kranjsko učiteljstvo je še večinoma v njenih vrstah. Stranka je imela nekdanj moč, veljavo in vlado, in učiteljski voditelji so mislili, da store učiteljstvu največje usluge, ako polože usodo vsega stanu na njene roke tembolj, ker ni manjkalo vsakoršnih lepih in blestečih obljub. Nihče ne more trditi, da učiteljstvo z malimi izjemami ni služilo slepo tej stranki, da je učiteljstvo strankine zadeve smatralo za svoje. Veliko bolj kakor je bilo potreba in koristno za naš stan se je pehalo učiteljstvo za to bankerotno stranko.

In še ni dolgo tega, ko so v „Narodnem domu“ oživljali to stranko. V odbor, ki naj zveže to razpadajočo stranko, ki naj poišče nekaj idej, ki bi ji še dalo nekaj življenja, sta se dala voliti tudi dva učitelja in sicer gg. dr. Romih in predsednik „Zaveze“ L. Jelenc. Mi smo zadnji, ki hočemo komu kratiti politično svobodo, ali vendar se nam zdi neumestno in neoportunno, da predsednik „Zaveze“ tako lahkomisljeno kompromitira kranjsko učiteljstvo v trenutku, ko vsak otrok — političen seveda — ve, da je ta stranka v deželi dogospodarila, da ji Jelenc in Romih niti za sekundo ne podaljšata življenja. Vprašamo, ali nima učiteljstvo hvaležnejšega posla, nego stati v vrstah nasprotnikov volivne reforme?

Učitelji potrebujemo regulacijo plač. Res je, da nam liberalna stranka ni hotela dati tega, kar je učiteljstvo zaslužilo. Prva leta se je izgovarjala z nezmožnostjo deželnih financ, a kasneje z obstrukcijo, a vsak teden dajala učiteljstvu večje obljube. A kaj more dati stranka, ki bo v kratkem potisnjena v onemoglo manjšino, to naj si preračuni učiteljstvo čisto mirno in brez predsodkov ter naj po takih računih tudi uravna svoje korake.

Od tedaj, ko je Grmek napovedal kandidaturo g. Gangla v Idriji, opazujemo v „Učit. Tovarišu“ zaljubljeno koketiranje s socijalno demokracijo. Vsa stvar je smešna in kaže, koliko politične zrelosti imajo nekateri krogi v učiteljstvu. Socijalna demokracija je veliko resnejša stranka, kakor je smatrajo Grmek in sodrugi in se lepo zahvaljuje za take liberalne odpadke, kakoršni se ji vsiljujejo. Pa bodisi kakorkoli, odgovoriti si moramo na vprašanje, bo li na Kranjskem socijalna demokracija kdaj tako močna, da bi mogla učiteljstvu kaj pomagati. Mi dvomimo po vsej pravici. Pri nas niso tla ugodna za socijalno demokracijo. Morda si bo priborila kdaj kak mandat, a nemogoče ji bo priboriti si kako večje vplivnejše število poslancev.

Pri nas ima bodočnost samo stranka, ki ima program Slov. Ljudske Stranke pa naj se imenuje potem kakor se hoče. Ne varajmo se! Vsaka volivna reforma bo pomnožila politično moč Slovenske Ljudske Stranke. Že sedaj se proti njeni volji ni moglo nič uspešnega storiti, kolikor manj se bo moglo po novih volitvah. In jasno je, da se bo učiteljstvo moralo sprijazniti s to stranko, ako bo hotelo imeti poštene plače. Naj se Jelenc et consortes še dalje sučejo v liberalnih krogih, a korist učiteljskega stanu tirja, da se začne pametnejša politika, kakor so jo uganjali „voditelji“ zadnja leta. Prosimo, da se o tem premišlja!

Rimski enotni katekizem.

Že vatikanski cerkveni zbor je leta 1870. nameraval izdati „svetovni“, enotni katekizem za vesoljni katoliški svet. Pa do tega ni prišlo, zlasti zato ne, ker se je cerkveni zbor prekinil radi prusko-francoske vojske. Tudi so nekateri škofje ugovarjali, češ, da imajo razni narodi različne potrebe, različne navade in šolske razmere itd., in pa da je za edinost sv. cerkve in njenih naukov že sicer dovolj poskrbljeno.

Naj sodi o tem kdo, kakor hoče, a ne dá se tajiti, da bi bila taka edinost v katekizmu po vesoljnem katoliškem svetu koristna. V sedanjem času, ko se katoliki tolikrat preseljujejo ne le iz ene škofije v drugo, marveč tudi v druge dežele, bi bilo zelo želeti, da bi se verouk kolikormožno uredil po istem zistemu. Posameznosti in posebnosti bi se pač istotako lahko dovoljevale, kot se to godi, n. p., pri liturgiki, za katero ima menda vsaka škofija svoj „*proprium*“. Tudi na jezikovne lastnije posameznih narodov bi se lahko oziralo, saj se temu ne da izogniti celo ob prevodu sv. pisma.

Ideji svetovnega, enotnega katekizma so sedanji papež zelo naklonjeni. To se razvidi že zlasti iz tega, ker so zaukazali novi katekizem „*Compendio della dottrina christiana*“ (učna knjiga krščanskega nauka) za javni in zasebni pouk v rimski škofiji in po vseh škofijah rimske provincije, ter izrekli željo in nado, da se ga bodo poprijele tudi druge škofije ter bi se vsaj na Laškem dosegla tako zaželjena enotnost. V to svrho se je priredil oni tekst, ki so ga bili že odobrili škofje Piemonta, Ligurije, Lombardije, Emilije in Toskane.

Pred kratkim je izdal znani katehet Henrik Stieglitz v Monakovem nemški prevod tega rimskega enotnega katekizma. Napisal je tudi v „*Katechetische Blätter*“ daljšo razpravo o njem.

I. Vsebin a. Rimski enotni katekizem je precej obširen in ima šest oddelkov: I. Pripravljavni pouk; II. mali katekizem; III. večji katekizem; IV. nauk o praznikih Gospodovih, Marijinih in svetniških; V. kratka zgodovina in VI. kratek dodatek molitev.

Pripravljavni pouk je kratek in preprost ter namenjen otrokom v predšolski dōbi za domačo porabo ali pa v otroških vrtcih; zahteva se tudi: Očenaš, češčenamarija, vera, deset božjih in pet cerkvenih zapovedi pa sedem sv. zakramentov in celo tri božje čednosti (zlasti vera v precej dolgi obliki) ter kes v dvojnem besedilu.

Mali katekizem je namenjen otrokom, ki še niso bili pri svetem obhajilu, in ima pet delov: a) pogloblitve resnice sv. vere; b) o molitvi; c) o božjih in cerkvenih zapovedih ter o grehu; č) o zakramentih; d) o božjih čednostih.

Večji katekizem je namenjen otrokom, ki so si že prisvojili nauke malega katekizma. Razdeljen je, kakor mali, v pet delov, pa je seveda dokaj obširnejši.

Razdelitev je torej skoro ista kot v našem avstrijskem katekizmu, s tem razločkom, da je v prvih treh delih našega katekizma bl. Kanizij privedal še

splošni uvod: o veri, upanju in ljubezni, ker je to zahteval njegov zistem. Posledica temu je, da avstrijski katekizem obravnava dvakrat o božjih čednostih, enotni rimski pa le enkrat. Kjer pa so vajeni Deharbove razdelitve, bi se seveda težje privadili te naše poti.

Nauk o praznikih Gospodovih, presvete Device in svetnikov nam podaja v 14 poglavjih nauke o svetih časih in Gospodovih praznikih, v 12 poglavjih pa o praznikih Matere božje in svetnikih.

Kratka zgodovina nam podaja v treh delih: a) osnutek svetopisemskih zgodb stare (30 števil) in nove zaveze (20 števil); b) navodilo k cerkveni zgodovini in k verouku v cerkveni zgodovini.

V dodatku so pridejane: kratka jutranja in večerna molitev pa za med dnevom; kratke izpovedne in obhajilne molitve, skrivnosti sv. rožnega venca (po vsebini), lavretanske litanije; latinski himni za blagoslov: „O salutaris Hostia“ in „Tantum ergo“ pa „Genitori“; besedilo za strežnike pri sv. maši.

2. Prednost enotnega katekizma. Nekaterih reči ne ponavlja, kakor drugi katekizmi, na primer nauka o treh božjih čednostih. Nekaterere reči so lahkotnejše in otroškemu razumu primernejše povedane.

Posebej pa moramo opozoriti na dve prednosti:

a) Pridejan je pouk o praznikih Gospodovih in svetnikov, in sicer je ta nauk jako praktičen in le želiti bi bilo, da bi bil enak nauk pridejan tudi našim katekizmom, ali kar med tekstom tam, kjer se že zdaj opozarja na dotični oddelek v liturgiki, ali pa ob koncu tako, kakor nam podaja enotni rimski katekizem. Naj navedem za zgled le 7. poglavje: o velikem tednu. Prvi odstavek govori o svetem tednu sploh in nam odgovarja na ta-le vprašanja: zakaj se imenuje zadnji postni teden — sveti teden? — Katere skrivnosti se spominjamo cvetno nedeljo? — Zakaj je hotel Jezus Kristus pred svojim trpljenjem veličastno priti v Jeruzalem? — Katero skrivnost obhajamo veliki četrtek? — Katero skrivnost obhajamo veliki petek? — Katere skrivnosti častimo veliko soboto? — Kaj moramo storiti, da sveti teden preživimo v cerkvenem duhu? — Drugi odstavek pa obširneje pojasnuje *obrede velikega tedna*, ki se v nekaterih rečeh nekoliko ločijo od naših. Navedem izmed 17 samo dvoje vprašanj: Zakaj verniki veliki četrtek javno obiskujejo najsvetejši zakrament v procesijah ali posamezno po več cerkvah? — Veliki četrtek obiskujejo verniki najsvetejši zakrament po več cerkvah, da se spominjajo bolečin, ki jih je Jezus Kristus pretrpel na več krajih, kot na Oljski gori, v hiši Kajfovi, Pilatovi in Herodovi in na gori Kalvariji. — V kakšnem duhu opravljajmo obiskovanja veliki četrtek? — Veliki četrtek opravljajmo obiskovanja ne iz radovednosti, navade ali v zabavo, marveč odkritosrčno obžalovaje svoje grehe, ki so pravi vzrok trpljenja in smrti našega Zveličarja, in v duhu sočutja z njegovimi bolečinami premišljevale raznovrstno trpljenje: na primer ob prvem obisku njegovo trpljenje na Oljski gori, ob drugem njegovo trpljenje v sodni hiši Pilatovi in podobno ob drugih.

b) Druga prednost pa se kaže že tudi v katekizmu samem, namreč: ozir na praktično življenje. Naj navedem izmed množice le nekaj zgledov: na str. 113: Kaj je treba storiti, da molimo pobožno? Pred molitvijo moramo odstranjati vse povode k raztresenosti in med molitvijo moramo misliti, da smo v pričo Boga, ki nas vidi in posluša. — Na str. 121 (pri šesti prošnji očenaša): Kaj moramo storiti, da se izognemo izkušnjavam. — Da se izognemo izkušnjavam, se moramo ogibati nevarnih priložnosti, paziti na svoja čutila, večkrat prejemati svete zakramente in moliti. — Zelo praktičen je ob koncu božjih in cerkvenih zapovedi poseben oddelek o stanovskih dolžnostih (str. 157.) — Zlasti v nauku o sv. zakramentih se mnogovrstno ozira na praktično uporabo, n. pr.: kako je treba kesanje obuditi, pri sv. maši biti, pripravljati se za sv. obhajilo; enako je pri zakramentu mašniškega posvečenja in svetega zakona mnogo praktičnega. — Zgolj praktičnega pomena je (str. 246) vse poglavje: „O pobožnih vajah, ki so vsakemu kristjanu nasvetovane za vsak dan.“ (Kaj naj stori dober kristjan zjutraj, ko se zbudi? — Kaj naj dober kristjan stori, ko je vstal in se napravi? Katere pobožne vaje naj opravlja kristjan vsak dan? itd.)

3. Nedostatnosti enotnega katekizma. Vkljub mnogim vrlinam je vendar v tem katekizmu tudi marsikaj, kar nam ne ugaja popolnoma.

a) Zdi se nam preobširen. Pripravljalni pouk ima 42 vprašanj, mali katekizem 313 in večji 1024 vprašanj. Ako odštejemo vprašanja malega katekizma, ki so skoro vsa tudi v večjem, ostane še vedno 711 novih vprašanj, in če jim prištejemo še 220 vprašanj o praznikih, skupno 931 vprašanj. To je gotovo mnogo za šolsko nalogo. Avstrijski „Veliki katekizem“ šteje 877 vprašanj; a v celoti ni namenjen ljudskim šolam, marveč le srednjim šolam in za domačo (družinsko) uporabo. Ne dá se tajiti, da je katekizem, ki ima še poleg najpotrebnejših vprašanj tudi več takih, ki so le bolj v razlago in vzpodbudo ter se navadno le katehetom prepuščajo za ustno obravnavo, bolj mikaven ter malim in odraslim bolj priljubljen; toda za memoriranje bi moralo biti razvidno, kaj je bistveno potrebno in kaj bi se smelo le kurzorično ali čitaje obdelati. Naš katekizem loči v tem smislu vprašanja brez zvezdice od onih z eno zvezdico in dvema zvezdicama; drugod odločuje tudi večji ali manjši tisk. V enotnem katekizmu pa se vrste vprašanja kar drugo za drugim brez zunanje razlike.

b) V drugih katekizmih so navadno vprašanja zaznamovana s številkami, kar zelo olajšuje pregled katehetu in učencem. Tukaj je sicer razvidna razdelitev v dele, poglavja in pododdelke, a zaporednih številk pa pogrešamo.

c) Katehetika ima za vprašanja in odgovore posebne zahteve, ki se pa v tem katekizmu ne upoštevajo povsod. Zahteva, da bodi vprašanje kratko in precizno, se šestokrat ne izpolnjuje, n. p. (str. 36.) „Kateri so zakramenti, ki nas posvečujejo s tem, da nam podeljujejo prvo milost, ki nas naredi iz sovražnikov prijatelje Božje?“ Ali pa (str. 87): „Ako Sin izhaja od Očeta in sveti Duh od Očeta in Sina, tedaj se zdi, kot da

sta Oče in Sin poprej kot sveti Duh: kako torej moremo reči, da so vse tri osebe večne?" — Nekatera vprašanja niso določna, n. pr. (str. 110.): „Kako se razločuje molitev?“ z odgovorom, da je molitev notranja in ustna. — Tudi enotna niso vselej vprašanja, ali vsaj odgovor je čestokrat obširnejši, nego je bilo vprašanje, n. pr. (str. 82.): „Ali so se godili ob Jezusovi smrti čudeži?“ kjer se po odgovoru „da“ takoj naštevajo. Slično (str. 111.): „V katerem imenu moramo Boga prositi potrebnih milosti?“ (Str. 138.): „Ali nam je Bog dal zgled popolne družine?“ itd. — Nekaj reči se ponavlja, kar obtežuje učenje, n. pr. „občestvo svetnikov“ se obravnava na str. 90. („Kje nahajamo ude sv. cerkve?“) in potlej še obširno na str. 102. — Nekateri odgovori so predolgi.

č) Škoda, da je tudi ta katekizem preveč abstrakten. Že pri malem katekizmu stoji n. pr. (str. 8.): „Poglavitni skrivnosti naše svete vere sta: enojnost in trojnost Boga“, ter dalje: „Kaj se pravi: enojnost Boga?“ Kaj se pravi: trojnost Boga?“ Seveda ima tukaj tudi lastnija jezika svojo veliko vlogo; italijanščini prija marsikaj, ker slovenščini ne.

Definicije sicer niso tako pogostne, vendar jih je še preveč; zakaj z definicijami je pri otroku in preprostem ljudstvu navadno več truda nego sadu. Saj se dá ista reč večkrat ravno tako natančno, pa še jasneja povedati z navadno besedo, kakor če se vklepa v jarem učenostne definicije, tudi se nam zdi, dasi smo morali pohvaliti praktičnost, da je tu pa tam ostalo še nekaj špekulativnih reči, ki so umevne le učenjakom. otrokom in ljudstvu pa pretežke in nerazumne, torej nepotrebne, n. pr. nekatera pojasnila o presv. Trojici (str. 8.) itd.

d) Nekaj nenavadnega se nam zdi, da ta katekizem, dasi tako obširen, nima skoro nič svetopisemskih citatov. Metodika verouka ne more pogrešati stika s svetopisemskimi dogodki; torej je le izdatna pomoč, ako že katekizem tudi opozarja nanje.

e) O zgodovinskem dostavku ne moremo izreči onega zadovoljstva, ki smo ga poprej prisodili liturgičnemu oddelku. Podaje nam namreč le kratek posnetek. Še odraslemu človeku ne zadostuje, če le enkrat sliši zgodbo, tem manj otroku. Otroci se morajo učiti zgodb, in kako naj se jih naučijo, če jih nimajo v šolski knjigi. Če se je tudi v šoli zgodba temeljito obravnavala, vendar za domačo nalogo ne zadostuje le kratek osnutek. Vsekako bi morali imeti za biblične zgodbe še posebno knjigo; potem pa v katekimu posnetkov ni treba. — Cerkvena zgodovina je pa še bolj skrčena kakor že priča naslov in veroučitelj si ne bo mogel kaj prida pomagati z njo.

Razvidno je torej, da bo treba še mnogo truda in dela, predno se bo sestavil katekizem, ki bi ugajal vsaj večini katehetov po vesoljnem katoliškem svetu. Toda s posebnim veseljem moramo pozdraviti idejo enotnega katekizma in prvi korak, ki se je storil v izvršitev te ideje. A. K.

Novi šolski in učni red.

(Dalje.)

II.

V smislu § 89 je dolžnost razrednega učitelja razdeljevati šolska naznanila v zadnji učni uri vsakega četrtletja. Ako razredni učitelj dvomi, da bo otrok pokazal šolsko naznanilo staršem ali njihovim namestnikom, sme jim je tudi uradno poslati.

§ 101 pravi: „Koncem šolskega leta se lahko razdelitvi izpustnic in šolskih naznanil pridružijo šolske slavnosti ali razstave šolarskih izdelkov“. Ker novi šolski in učni red opozarja v opombi o službenih dolžnostih tudi na ta §, zdi se nam, da smatra naučno ministrstvo prirejanje šolskih slavnosti in razstav tudi za službeno dolžnost ljudskošolskega učiteljstva.

Zelo važno službeno dolžnost pa nam naklada § 120, ki se glasi: „Učitelji so dolžni gojiti v interesu pouka in šolskega obiska, posebno pa v interesu vzgoje potrebno občevanje z domačo hišo. Za razgovor o tozadevnih vprašanjih se smejo z dovoljenjem okrajne šolske oblasti prirejati večeri za starše. V občevanju s starši šolske mladine in v uradnem občevanju s strankami sploh morajo učitelji prijazno in postrežljivo nastopati, potrebne nasvete in pouke morajo radi dajati ter si na vsak način prizadevati, pridobiti si zaupanje prebivalstva.“ Da bi se pač vse učiteljstvo zavedalo te svoje dolžnosti in bi si samo ne izpodkopavalo ugleda med prebivalstvom!

§ 121. naklada učiteljstvu: „V dosego uspešnega pouka se morajo učne moči na pouk skrbno pripravljati, pismene izdelke šolskih otrok vestno popravljati, po učnem načrtu natančno se ravnati, od urnika se ne oddaljiti ter posamezne učne ure ne drugače uporabljati kakor za izvrševanje vsakokratne učne naloge. Ako ni nikakih izvanrednih razmer, je vsak učitelj odgovoren za dosego predpisanega učnega smotra. Učitelji morajo obdelano učno tvarino, pismene domače naloge in šolske izdelke vsak teden zabeležiti v razrednici,¹⁾ dalje morajo pridno in skrbno voditi uradne spise in izgotavljati spričevala in šolska naznanila. Skrbeti morajo tudi vedno za svojo lastno nadaljno izobrazbo.“

§ 122. zahteva: „Učitelji morajo strogo držati predpisani učni čas ter morajo biti v obče, ako ni uvedeno skupno nadzorstvo več razredov, četrt ure pred začetkom pouka v svoji učni sobi, da preskrbe za neoviran začetek pouka; sklepe učiteljske konference glede nadzorovanja otrok morajo točno izvrševati ter se polnoštevilno udeleževati oficijelnih šolskih slavnosti.“

§ 123. navaja sledečo službeno dolžnost: „Učitelji morajo strogo paziti, da vstopajo med poukom v šolske sobe le za to upravičene osebe ter da se odstrani vsako motenje pouka. Šolski prostori se ne smejo uporabljati na svojem namenu nasprotni način, tudi se morajo predpisi o gojitvi zdravja v šoli natančno izpolnjevati.“

¹⁾ Novi šolski in učni red ne omenja nikjer tednika (Wochenbuch), njemu rabi le izraz „Klassenbuch“.

§ 136. govori o uradnih spisih in o službenih dolžnostih, ki so s temi v tesni zvezi, ter pravi: „Vsaka ljudska šola mora imeti sledeče uradne spise: šolsko kroniko, šolski inventar, opravični zapisnik, kazalo ukazov, zapisnike knjižnic, zapisnik ubožnih knjig, razredne kataloge in razrednice, dalje, ako deželna šolska oblast spozna za potrebno, tudi glavni katalog. Uradne spise vodi voditelj šole; ostale učne moči pa morajo voditelja šole pri vodstvu uradnih spisov po potrebi podpirati. Razrednico in razredni katalog vodi razredni učitelj; ostale v razredu poslujoče učne moči preskrbujejo vpise, ki se tičejo njihovega predmeta in njihovih učnih ur. Šolski vodja pazi na pravilno vodstvo teh uradnih spisov. Vse podrobnosti glede uredbe, vodstva in shranitve uradnih spisov določi deželna šolska oblast.“

Nadaljno službeno dolžnost navaja § 139, ki se glasi: „Neposrednje nadzorstvo učil in knjižnic, kakor tudi vodstvo knjižničnih katalogov more učiteljska konferenca izročiti eni ali več učnim močem, toda vrhovno nadzorstvo ima šolski voditelj. Neposrednje nadzorstvo posameznih učnih sob ter šolske oprave v njih ima razredni učitelj.“

§ 143. zabičuje: „Vsi člani učiteljskega zbora so dolžni, redno se udeleževati učiteljskih konferenc; v slučaju, da so zadržani, morajo obvestiti šolskega voditelja ali njegovega namestnika ter navesti tudi vzrok odsotnosti.“

§ 148 pravi: „O razpravah (pri konferenci) je sestaviti zapisnik, v katerem je kratko in pregledno zabeležiti razvijanje razprave, predloge, glasovanja in sklepe; navesti se morajo tudi navzoči člani ter vzroki njihove odsotnosti. — Zapisnik pišejo menjaje se člani konference izvzemši od cerkve ali verske družbe nastavljenih veroučiteljev in članov, ki nimajo popolne pravice glasovanja, ter se mora najkasneje v treh dneh po konferenci skleniti ter od vseh navzočih podpisati. Člani, ki niso bili navzočni, morajo zapisnik naknadno pregledati ter s svojim podpisom potrditi. Na podlagi zahteve posameznih članov in pri razveljavljenju kakega storjenega sklepa od strani predsednika, se mora zapisnik nemudoma predložiti okrajni šolski oblasti, ki potem, ko je zadevo preiskala, potrebno ukrene.“

Zelo važen je dalje tudi § 149, ki naroča: „Člani in udeleženci učiteljske konference so dolžni strogo varovati uradno tajnost glede vseh v konferenci obravnavanih in od predsednika kot zaupne proglašanih zadevah.“

Kot nadaljno službeno dolžnost smatra novi šolski in učni red tudi sodelovanje pri izpitih takih šolodolžnih otrok, ki niso obiskovali kake javne ali zasebne šole s pravico javnosti, temveč so se le zasebno poučevali. To dolžnost nakladajo učiteljstvu §§ 205, 206, 208 in 209. Za to dolžnost dovoljuje novi šolski in učni red v § 210 tudi primerno nagrado in sicer za izpite na ljudskih šolah po 10 K, na meščanskih šolah pa 12 K, ki se v enakih delih razdeli med voditelja šole in med izprašujoče. Ne sme se pa v smislu § 46. odst. 2. nikake pristojbine zahtevati, če se izprašuje otroke, ki žele pristopiti iz kake nižje organizovane v višje organizovano šolo.

Tudi glede šolskih naznanil ima novi šolski in učni red nekaj posebnih določil. § 89 pravi: „Šolska naznanila se izdajajo štirikrat vsako šolsko leto in sicer ob dnevih, ki jih določi okrajna šolska oblast ter javno razglasi.“ Glasom tega § se bodo morala odslej šolska naznanila na vseh šolah istega okraja izdajati na isti dan.

Ako kak učenec med šolskim letom prestopi iz ene šole v drugo, kar se pa sme zgoditi le v § 43 novega šolskega in učnega reda navedenih slučajih, tedaj se morajo v smislu § 43 odst. 3. iz šolskega naznanila redi zadnjega četrletja ter čas in vzrok poznejšega vsprejema vpisati v šolski zapisnik (katalog).

V nasprotju z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko določa § 87 odst. 3., da je vnanjo obliko pismenih izdelkov klasificirati šele od četrtega šolskega leta dalje.

§ 90 odst. 3. določa, da mora biti v šolskem naznanilu zabeležen tudi čas, od kedaj obiskuje otrok ljudsko šolo sploh in kedaj je bil vzprejet v to šolo.

Popolnoma novo določbo vsebuje drugi odstavek § 88, ki pravi, da je v prvem četrletju napredek otrok prvega šolskega leta v vseh učnih predmetih skupno z enim redom klasificirati.

Točka 6. § 90 določa, da se mora tudi na šolska naznanila pritisniti uradni pečat.

Drugi odstavek § 97 pravi, da se mora pri določitvi redov za izpustnico ozirati tudi na otrokovo нравnost in na njegov napredek zadnjih treh šolskih let, vsled česar so starši dolžni na zahtevo predložiti šolskemu voditelju dotična šolska naznanila.

Za šolska naznanila se mora glasom § 103 uporabljati papir z utisnjnim cesarskim orlom iz c. kr. zaloge šolskih knjig.

Vzgoja k dostojnosti in vljudnosti.

I.

Ako se o estetiški oliki vobče trdi, da je važen faktor verskonravne in praktiške vzgoje, velja to še posebno o onem delu estetiške olike, ki se javlja v dostojnosti in vljudnosti.

Važnost vljudnosti za moralično vzgojo je utemeljena že v njenem bistvu. Vljudnost izvira iz notranje čednosti, ponižnosti, zatajevanja, korenini v srčni dobroti in v notranjem spoštovanju, ki smo ga dolžni drug drugemu kot podobi božji. Vljudnost je izraz ponižnega, požrtvovalnega, blagohotnega mišljenja, ki ga goji človek do človeka.

Gibčne kretnje, priučeni pokloni, laskavi izrazi, s katerimi si hoče kdo pridobiti naklonjenost, to ni vljudnost, marveč gola vnanjost, prazne, zoprne fraze, večkrat celo smešna gizdavost. Privajanje in izvajanje vljudnosti nalaga marsikako žrtev. Treba je paziti, kaj je umestno in spodobno, odvaditi se

nerednosti in nerodnosti, k čemer vleče nagon in slaba volja in ravno v tej pozornosti, v tem obvladanju se kaže vzgojni pomen in vzgojna vrednost vljudnosti.

Vljudnost je ono nežno nadzorstvo, ki zabranjuje žaljivo in nespodobno vedenje in prepreči prezaupno, mnogokrat nevarno občevanje med otroki in odraslimi različnega spola. Vljudnost uči človeka, da ni spoštljiv le do drugih, marveč tudi do sebe.

Dostojnost pa ne poviša le navedenih lastnosti, kaže jih tudi v prikupljivi, posnemanja vredni obliki. Čednost v odurni, neprijetni vnanjosti odbija. Ona neprisiljenost pa, združena s premagovanjem in obvladanjem samega sebe, oplemeničena z navedeno, odstranjuje vse predsodke zoper čednost in odpira pot v kraljestvo dobrega in lepega. Res je, da daje olika duha, srca in značaja človeku pravo vrednost, vendar je nadarjen, kreposten in naveden človek še lahko nestrpen, če ne zna pokazati zakladov in se prilagoditi svoji okolici. Po pravici pravi Jean Paul: „Vljudnost je odsev navednosti“; podobno trdi Goethe: „Ni je vljudnosti, ki bi ne koreninila v navednosti.“ Celotno sv. pismo poudarja važnost dostojnega vedenja. Izmed mnogih pravil, ki jih navaja ta knjiga vseh knjig, omenimo le nekatera: „Obleka in smeh in hoja razkrivajo človekovo notranjost“. — „V krogu višjih ne bodi preglasen in med starejšimi govori malo!“ Jezus nas uči: „Ako si povabljen, ne sedaj na prvo mesto!“ Sv. Pavel piše: „Dajte vsakemu, kar mu gre; čast komur čast, spoštovanje komur spoštovanje.“ Dostojnost je pa tudi potrebna v vsakdanjem občevanju in poslovnih odnosih. Olikan človek si osvaja srca, pridobiva spoštovanje in zaupanje, vzbuja v potrebi in reži sočutje; surovost in neolikanost pa nehote zaduši čustvo pomilovanja, spoštovanja, ljubezni. Družabno življenje zahteva dandanes že od preprostega rokodelca, da je prijazen in uslužen, če si hoče obdržati odjemalce.

Ker je torej dostojno vedenje za posameznike in za medsebojno občevanje tolike važnosti, je učiteljeva dolžnost, da pokaže svojo vzgojevalno moč tudi v tej smeri. Za šole, ki jih obiskujejo učenci nižjih slojev, je to težavna naloga. Večina živi v takih razmerah, kjer se le malo ali nič ne ozira na dostojnost, nasprotno: kjer je neolikanost ali celo surovost na dnevnem redu. Otroci takih družin so, stopivši v šolo, v pretežnem številu ali boječi in neodkriti ali predrzni. Šola mora otrokom dati, kar jim je domača hiša odrekla; nadomestiti mora, kar je zamujenega, izpopolniti nepopolno.

II.

Kaj mora učitelj storiti, da z vzgojo in poukom navadi učence dostojnega vedenja in s tem postavi temelj bodočemu navedstvenemu življenju?

Bistvo vljudnosti in nje odnosi napram čednostnemu življenju zahtevajo, da se pri mladini zgodaj prične vzbujati plemenita čustva, ki morejo voditi k dobremu in gojiti one lastnosti, ki so podlaga navedstvenemu vedenju. — Predvsem je treba negovati versko čustvo. Čimbolj se človek

v svoji vernosti bliža Bogu, tembolj bo vse okoli njega oduševljeno in posvečeno. Čimbolj pa se oddalji od Boga, tem niže pada v nrvnosti. Pobožen otrok ne bo kmalu nevljuden. Če pri tej ali oni priliki ne najde običajnega izraza, ga bo z lastnim nadomestil, ki njegovi nedolžnosti in ljubeznivosti morda še lepše pristojta. Pristna pobožnost in krepost nastopa vedno v spremstvu vljudnosti. Kolikrat najdemo na deželi preproste pobožne ljudi, ki niso nikoli slišali o pravih dostojnosti. in vendar osramoti njih priljudno, neprisiljeno vedenje marsikaterega meščana.

Velike važnosti za nrvstven razvoj je estetično čustvo. Estetično izobraženega človeka je mnogo lažje voditi po poti kreposti nego pa neizobraženega. Pri manjših učencih se začne razvijati estetično čustvo tako, da se jih navadi na red in snažnost, ki sta glavna pogoja vljudnosti. Zgodaj naj se tudi učenec seznanj s tistimi predmeti, ki mu morejo vzbujati estetična čustva. V prirodi je na tisoče takih predmetov. Pogled na nebo tične gore, širno morje, na zelene gorice, cvetoče doline, more vzradostiti naše srce. Kdo še ni občudoval jutranje zarje, zahajajočega solnca, zvezdnatega neba! Izmed umotvorov morejo posebno slike vzbujati estetična čustva. Zato je dobro, da ima vsaka šola nekajlepih slik. Važen estetični predmet je pesništvo. Mladina rada posluša lepe povesti in pesmi. Treba jo je le opozoriti na taka dela, ki imajo v resnici pesniško vrednost. Velik vpliv na človeka ima glasba. Saj pravi Slomšek: Kjer pesmi slišati ni, tam ni dobrih ljudi. Estetični predmeti so tudi značaji in čini zgodovinskih ali živečih oseb. In tak estetični predmet mora biti učitelj sam. Kakor ima pri vzgojevalnem delovanju učiteljev zgled velikansko moč, tako bo učitelj pri svojih učencih najprej dosegel dostojno vedenje, ako se sam ne pregreši zoper dostojnost. Olikan učitelj ne zavzema le v družabnem življenju vplivnega stališča, dostojno vedenje mu tudi vzdržuje vzorno disciplino in vzbujta učence k posnemanju, ne da bi jih učitelj še nato opozarjal. Zlasti pri večjih učencih se mora učitelj zavedati svojega dostojanstva, sicer bodo učenci kmalu spoznali, da učitelj zahteva, česar sam ne stori. Tudi pri opominih in ukorih se mora varovati neolikanih izrazov, užaljivih priimkov ali celo strastnih kazni. Kakor želiš učence olikati in obrusiti, tak moraš sam biti. Učiteljevo vedenje se zrcali v učencih kakor poteze staršev na obrazu otrok. Dostojna resnoba in prikupljiva prijaznost, to je pravi nastop učitelja.

A zgled sam ne zadošča. Učenci se morajo tudi seznaniti s pravili dostojnosti. Pravila dostojnosti so dvojna: 1. glavna (osnovna), 2. posebna.

Osnovna pravila se izvajajo iz krščanskega nrvoslovja (morale). Zato je glavna knjiga dvorljivosti evangelij, najboljša šola sveta Cerkev, osnovni zakon — zakon ljubezni. „Ljubi Boga nad vse, bližnjega kakor samega sebe!“ Posebna pravila pa so vsled različnih družabnih potreb in razmer glede kraja, stanu, starosti in spola različna, in teh se je treba učiti in privaditi. Ni dovolj, da se pravila pozna, ravnati se je treba po njih. „Atenci vedó, kaj se spodobi, Spartanci pa tudi storé.“

Učitelj sam mora zahtevati, da se učenci njemu nasproti dostojno in vljudno vedejo. In morda se v tem oziru pri nas premalo stori. Prilika, da se učenci seznanijo s tem ali onim pravilom dostojnosti, se nudi sleherni dan, in če bi se ne, se jo namenoma poiščete. Prosi učenca, učenko, naj ti posodi svinčnik, peresnik, iglo, naprstnik, knjigo, nož in pogledj, kako ti stvar vroče. Pripetilo se je nekoč, da je učenec vrgel svinčnik iz klopi na pult, drugi ga je ponudil z ostrim koncem. — Naroči učencu kaj; povej, kako mora izvršiti naročilo in se prepričaj, vkoliko s. je to zgodilo. Samo obsebi je umevno, da otroci pozdravljajo vse učiteljstvo na šoli. A treba je pozdravu tudi odzdraviti. Tudi otroku se zameri, če se ga prezre. Večkrat se učenci pritožujejo, češ, še pogleda me ne. In tako bi se dalo navesti še več podobnih slučajev, vsak učitelj jih lahko najde. Ker pa ne more vslej in povsod nadzirati občevanja svojih učencev z odraslimi zunaj šole, skrbi naj, da se učenci v šoli in d. seboj dostojno vedó, med poukom tiho stopajo, tiho zapirajo vrata, se pravilno držé, kar se že iz zdravstvenih oziróv mora zahtevati. Posebno med odmori in igrami, ko vlada večja prostost in neprisiljenost, ali ko se učenci ne zavedajo nadzorstva, se pokaže, v katerem oziru jih mora še ublažiti.

Vsako berilo ima tudi berilne sestavke, ki kažejo vljudnost in dostojnost v mikavni luči, grajajo pa surovost in neolikanost. Bolj praktiško sploh ne moremo uporabiti berilnega sestavka, nego da združimo z njim primeren in potreben nauk o dostojnem vedenju. Pregovori sličnega pomena se dajo uporabiti za spisovne vaje. Zgodovinski pouk najava celo vrsto vzornih mož in žensk, ki vabijo k posnemanju. V bibličnih zgodbah se pokaže na dostojanstven in vendar tako ljubezniv in prikupljiv nastop Jezusov med otroki, med učenci, med grešniki. Pri pisanju pisem se učenci vadijo vljudnega pismenega občevanja. Pa tudi v nižjih razredih bi se dalo pri nazornem nauku obravnavati: „Kako se vede vljuden otrok doma, na cesti in v šoli.“ Učenci bi bili žive nazorne slike in gotovo bi ta nazorni nauk ne bil brez nravsvene vrednosti.

In če se včasih zadnje četrturico, ko so učenci po pet-, šesturnem napornem učenju že utrujeni, pojasni to ali ono pravilo dostojnosti, se učence skupno ali posamezno (to zadnje pa le v gotovih mejah) opozori na to, kaj in kje so ravnali tem pravilom nasproti, bo ta izprememba nekaj duševni oddihljaj; pouk zaradi tega ne bo prikrajšan, vzgoja pa bo na dobičku. Učenci, večji vsaj, prav radi poslušajo tak kratek opomin, medtem, ko se dolgega moraliziranja naveličajo. Če se enega ali drugega opomni na kako nedostojnost, se začne oglašati in izpraševati tudi drugi. Seveda uspehi ne bodo odgovarjali trudu, če dom večkrat razruši, kar šola zgradi. Otroci tu niso sami krivi. Treba je zopet in zopet opomniti in pokazati in potrpeti.

Večjim učencem bi se lahko dala v roko tudi kaka knjiga o dostojnem vedenju. Žal, da je v slovenskem jeziku nimamo mladini primerne, izvzemši „Spodobno vedenje v cerkvi“, „Spodobno vedenje v šoli“.

Vzgoja k dostojnosti in vljudnosti je težak, visok, a plemenit smoter. Če pravi Goethe: „Vedenje je zrcalo, v katerem kaže vsak svojo podobo“, bi se lahko reklo: „Vedenje otrok je zrcalo vzgojevalnega vpliva šole in učiteljstva“. Učitelj naj si bo svest, da ne more dati učencem nič boljšega in koristnejšega v življenje, nego je nravstveno, dostojno vedenje, utemeljeno v pobožni, krepostni vzgoji.

Če je čednost dragocen biser, je lepo vedenje umeten obrobek, ki poviša vrednost lepoticja. Opomin, ki ga daje Schiller umetnikom, velja po pravici tudi vzgojiteljem:

Der Menschheit Würde ist in eure Hand gegeben;
bewahret sie!
Sie sinkt mit euch, mit euch wird sie sich heben.

H.

S l o v s t v o.

Pozdravni govor na prvem shodu lavantinskih katehetov v sinodalni cerkvi svetega Alojzija v Mariboru, dne 14. sept. 1905 imel in priobčil dr. M. N a p o t n i k, knezoškof lavantinski v Mariboru leta 1905. — Zopet en krasen govor lavantinskega nadpastirja, poln lepih misli in zlatih resnic, lep spomin častitim gospodom na imenovani shod.

„Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada“. I. V Adlešičih nabral Ivan Šašelj. Založila „Katoliška tiskarna“. Cena 2 K, s poštnino vred 2 K 20 v — Lična knjižica obsega bogato zbirko narodnih pregovorov in rekov, narodnih pesmi, vraž in praznih ver. Marljivi pisatelj je z njo podal znamenit donesek k slovenski folkloristiki. Želimo, da bi se delce dobro razpečevalo, pisatelj pa naj bi našel mnogo posnemavcev. „Slovenec“ piše o Šašljevih „Bisernicah“: „Kdor prebere to knjižico, temu stopi pred oči popolni Belokranjec: Čudovit in bogat po svojem jeziku, originalen po svojih pregovorih, zdaj vesel in razposajen v svojih popevčicah in nato strog in moralizujoč v pobožnih verzih. Ne moremo dovolj pohvaliti te srečne misli, da je treba izdati belokranjsko narodno blago posebej. Tu je ležal zaklad, ki ga je še mogel dvigniti sedanji rod, prihodnjemu pa bo morda že nedostopen in izgubljen. Če se nabere narodnega blaga iz Bele Krajine še več, smo prepričani, da ne ostane brez vpliva zlasti na razvoj našega pesništva in književnega jezika. Nekatero lirične pesmi so pravi biseri v tej zbirki in težko bi jim bilo dobiti v celi Štre-

kljevi zbirki enakih. Ako pojdejo naši mladi pesniki sem v šolo, bi nastopila naša umetna pesem edino pravo pot, ker se bo naučila one narodne ljubkosti in preprostosti ter se navzela one toplote čustvovanja, ki je sedaj zastojščemo med mladimi. Zato lahko rečemo, da je izdana zbirka prva podlaga za veliko šolo pesnikov, kot so si jo sezidali že vsi večji narodi, v katero so hodili vsi največji talenti. Menimo, da v tem oziru ne moremo dovolj povdarjati pomena te knjižice. — A še bogatejši vir je ona za jezikoslovca. Ne le obširen besednjak na koncu zbirke, ampak vsak verz nam diha belokranjske moči in živahnosti, ki ni nikoli v zadregi za nenavadno lehak in obenem lep izraz. Ta krasni jezik že izumira in velika škoda bi bila, da bi izumrl brez koristi za slovenski književni jezik, ki se ob njem lahko oživi, pokrepi in obogati. — Sploh je cela knjiga kakor lepa, nenavadna pesem iz skritega kota naše domovine, a pesem, ki izzveni in umrje vsak trenutek. Priporočamo knjigo zlasti Belokranjcem v tujini, ki jim bo kakor lepe sanje o domačih lozah in vinogradih. — G. Šašelj se je potrudil, da je ohranil jeziku v besedah in oblikah popolnoma belokranjski značaj. Zbirka je sestavljena skrbno in z velikim razumevanjem dane naloge ter služi gosp. nabralcu v veliko čast, a nam v še večje veselje.“ — Knjiga se naroča v „Katol. Bukvarni“ v Ljubljani.

„Krščanski detoljub“. List za krščansko vzgojo in rešitev mladine. Letnik XV. Urejuje Mih. Bulovec. — Ta list v preprosti in

poljudni besedi poučuje starše o njih vzgojiteljskih dolžnostih. Zlasti v sedanjih časih, ko se vedno povdarja, da mora učiteljstvo vplivati tudi na vzgojo v družini in staršem večkrat tolmačiti prava načela vzgoje, vrši „Krščanski detoljub“ jako pomenljivo nalogo. Svoj XV. letnik pričinja z vabilom na naročbo, ki ga tu celotno priobčujemo, pridružujoč se njegovemu pozivu:

Komu je pač neznano, kako je izprijena današnja mladina? To vedó vsi, ker morali bi biti slepi in gluhi, ko bi ne videli in slišali dogodkov, ki nam pričajo o le-tej žalostni resnici. Gotovo vplivajo ti dogodki, ki jih vidijo in slišijo tudi otroci, na njihov razvoj in ako nimajo prave vzgoje, trdne podlage v nji, jim bodo tudi sledili in se navzeli onega duha, one izprijenosti, ki se jim stavi v vzgled od odraslih. Zato je dolžnost vsakega, ki mu je izročena častna, a težavna služba: vzgojevati deco, da se poprime vsakega pomočka, ki naj mu pomaga prav in uspešno izvrševati svojo dolžnost. Prav zato ima „društvo krščanskih detoljubov“ namen, dajati poduka v kolikor je mogoče s skromnim svojim glasilom v prvi vrsti staršem, kako naj ravnajo pri vzgoji svojih otrok. Naj pomore torej vsakdo, da po svoji moči deluje v smislu društva, da se namen njegov tudi doseže. V ta namen pa dela:

1. Pred vsem, kdor pridno in pobožno moli, da bi se nesprijena mladina ohranila v nedolžnosti, popačena pa, da bi se spet pripravila na pravo pot.

2. Kdor sam otroke uči, svari ter z besedo in lepim zgledom k dobremu navaja; kdor piše ali razširja za mladino koristne in v resnici blažilne spise.

3. Kdor vpliva na starše in vzgojitelje sploh, da vestno in z vnemo spolnujejo pri otrocih svoje dolžnosti; to se še posebej zgodi po podpiranju in razširjanju vzgojiteljem namenjenega lista „Krščanski detoljub“, ki na leto štirikrat izhaja, s prilogami za mladino. Cena 80 v.

Ta list ima lepo nalogo, starše in vzgojitelje v prevažnih dolžnostih krščanske vzgoje podučevati, vnemati, pred napaka ni slabe

vzgoje svariti itd.; za katoliške šole se potegovati; prav posebno pa pri vseh katoličanih obujati milosrčnost do uboge, zanemarjene, zapuščene mladine, ki je v nevarnosti časne in večne pogube. — Priloge so primerne za darilo mesto podobic.

4. Kdor redno plačuje udnino. Najbolj je vstreženo, če se plača po 2 K za list in društvo skupaj; samo društveni doneski znašajo na leto 96 v., ali za revne le 48, ali celó 24 v. Kjer je v enem kraju 10 udov, imajo pravico do enega lista. Posebno je primerno, če je v eni hiši ali družini več udov, da dobivajo skupno svoj list.

5. Kdor sicer kaj daruje društvu, ali nove ude in naročnike nabira, ali uredniku postreže s kakim primernim spisom itd.

Naročnino, udnino in darove sprejemajo: V Ljubljani: voditelj društva gospod spirit. Mihael Bulovec, Kongresni trg šte. 17. — V Kamniku: čast. gospod P. Matej Vidmar. — V Celovcu: veleč. gospod prof. Jan. Hutter. — V Gorici: čast. gospod vikarij dr. Andrej Pavlica. — V Mariboru: čast. gosp. Anton Stergar, kaplan pri sv. Magdaleni. — Udje dobijo brezplačno: Ročno knjižico: „Katoliško društvo detoljubov“ in vsprejemno podobico („Priatelj otrok“).

V zalogi „Krščanskega Detoljuba“ so izšli pod naslovom: „Kako ti je ime? ali Vzorno življenje naših priprošnikov v nebesih“ do sedaj naslednji životopisi:

	Cena
I. Sv. Anton Padovanski	12 vin.
II. Sveti Jožef	16 „
III. Sv. Frančišek Asiški	12 „
IV. Sv. Frančišek Saleški	10 „
V. Sv. Roza Limanska	10 „
VI. Sv. Neža	10 „
VII. Sv. Marija Magdalena	10 „
VIII. Sv. Janez Evangelist	10 „
IX. Sv. Terezija	10 „
X. Sv. Katarina, d., m.	10 „
XI. Sv. Stanislav Kostka	12 „

Kdor deset zvezkov, katerekoli, skupaj vzame, jih dobi za 1 K.

Šolske vesti.

Osebnе vesti. Dné 15. marca t. l. je bil doktorjem bogoslovja promoviran g. Josip Demšar, profesor in prefekt v zavodu sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano. — Za definitivnega glavnega učitelja na mariborskem učiteljišču je imenovan g. Matevž Potočnik, dosednji začasni glavni učitelj na istem zavodu. — Profesor državne realke na Dunaju g. dr. Karol Roschberg je imenovan za deželnega šolskega nadzornika ter je prideljen deželnicima šolskima svetoma za Štajersko in Koroško. — Okrajnim šolskim nadzornikom za mestni okraj Celovec je imenovan glavni učitelj na učiteljski pripravnici v Celovcu g. Ivan Benda.

Umrli je dné 23. marca t. l. profesor veronauka v Trstu, g. Jakob Gomilšek. V slovenskem slovstvu je rajni profesor znana oseba, posebno po svoji pesmi „Slovenec sem“, ki je prešla že popolnoma v last naroda — Dné 30. marca t. l. je umrl v Ljubljani upokojeni učitelj nakelski g. Josip Traven. Kot učitelj v Naklem je bil več let zastopnik učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu, občinski odbor nakelski pa ga je za njegove zasluge imenoval častnim občanom. — V Varaždinu je umrl profesor g. Luka Zima, rodom iz Majšberga na Spod. Štajerskem. Štiri leta je bil profesor grščine na belgrajski visoki šoli. Bil je izboren poznavatelj hrvaškega jezika in jugoslovanske poezije. —

Učiteljske izpremembe (Kranjsko:) Za učiteljico v Planini je imenovana provizorična učiteljica v Gorjah gdč. Friderika Kalmus. Za definitivne učiteljice so pa imenovane gdč. Amalija Vardjan v Gribljah, gdč. Avrelija Vrezec v Dvoru in Ana De Toni v Rovtah. C. kr. učitelj v Idriji, g. Stanko Legat, je imeno-

van za učitelja in začasnega šolskega voditelja v Dolenjem Logatcu; gdč. Marija pl. Kleinmayr za učiteljico v Horjulu; upokojeni učitelj g. Edmund Lachainer je reaktiviran in pride za učitelja v Senožeče. Za suplentinjo v Studencu je imenovana gdč. Marija Fischer, suplentinja v Cerkljah. Za suplenta namesto obolelega nadučitelja g. Engelberta Kavčiča je imenovan g. Evgen Legat, kapelan pri Sv. Križu pri Litiji. Za stalnega učitelja je imenovan g. Fran Pirc, začasni učitelj v Petrovi vasi. Gdč. Ljudmila Šircelj je imenovana za provizorično učiteljico in gdč. M. Weiß za suplentinjo v Postojni, gdč. A. Janežič je imenovana za suplentinjo v Knežaku, za suplentinjo v Senožečah gdč. J. Zaletel, za suplentinjo v Trnovem gdč. O. Tomšič in za pomožnega učitelja na Premu g. Fran Levstik. Provizorični učitelj g. Rajko Božič je premeščen iz Postojne v Cirknico.

(Štajersko:) Za nadučitelja na slovenski ljudski šoli v Laškem je imenovan ondotni učitelj g. Ivan Cetina, za učiteljico v Cvenu je imenovana ondotna provizorična učiteljica gdč. Marija Kocuvan, za učitelja na ljudsko šolo pri Sv. Križu (Stara gora) je imenovan učitelj pri Sv. Križu nad Ljutomerom g. Avgust Lah, za učiteljico pri Sv. Janžu na Gorici je imenovana ondotna provizorična učiteljica gdč. Marija Puc, za učitelja pri Sv. Martinu pri Slovenjem Gradcu je imenovan ondotni provizorični učitelj g. Karol Barle, za učitelja v Kapeli ondotni provizorični učitelj g. Alojzij From, na dekliški šoli v Trbovljah-Vodah je imenovana ondotna provizorična učiteljica gdč. Ana Lapornik, za učiteljico v Št. Rupertu nad Laškim je imenovana gdč. Jožefa Derstvenšek, učiteljica pri Sv.

Antonu, za učitelja na ekspozituri v Lokačcu pri Zidanem mostu je imenovan odnotni provizorični učitelj g. Ferdinand Laurenčak, na slovenski okoliški šoli za Laško pa provizorična učiteljica v Reki gdč. Riharda Pesteršek.

V tečaj za risarske učitelje na obrtno-nadaljevalnih šolah, ki bo od 15. aprila do 15. julija šolskega leta 1905/6 in 1906/7 na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, so bili pozvani sledeči učitelji, oziroma nadučitelji: Emil Adamič iz Kamnika, Leopold Bähler in Rafael Gostiša iz Idrije, (zadnji le za šolsko leto 1906/7), Ivan Bernot iz Ljubljane, Valentin Burnik iz Metlike, Viktor Jamšek iz Radeč, Ivan Jelenc iz Ljubljane, Avgust Jensko z Bleda, Ivan Levstek iz Toplic pri Zagorju, Ivan Likar iz Ljubljane, Karol Miklitsch iz Tržica, Alojzij Novak z Bleda, Matija Pelko iz Toplic pri Zagorju, Vendelin Sadar iz Ljubljane, Peter Sirc iz Mengša, Ivan Šega iz Radovljice, Frančišek Škof iz Št. Vida, Štefan Tomšič iz Ribnice, Ivan Žnidaršič iz Krškega; kot izreden udeležnik: Gašper Porenta, risarski učitelj na knezoškofijskem privatnem gimnaziju v Št. Vidu.

Izpiti učiteljske usposobljenosti za ljudske in meščanske šole pred c. kr. izpraševalno komisijo v Ljubljani se začne v petek, dné 4. maja 1906 ob 8. uri zjutraj v poslopju c. kr. učiteljišča v Ljubljani. Prošnje za dopust k skušnji je vložiti najkasneje do dné 26. aprila 1906 potom predstojne c. kr. okrajne šolske oblasti.

V šolske odbore obrtno-nadaljevalnih šol je trgovska in obrtna zbornica imenovala sledeče zastopnike: Za Kočevje g. Tomiča, za Ribnico g. Picaha, za Krško g. Jugovica, za Škofjo Loko g. L. Sušnika, za Ljubljano gg. Vidmarja in Franchettija in za Zagorje g. Zimmermanna.

Solske počitnice nameravajo na avstrijskih ljudskih in meščanskih šolah določiti med 1. julijem in 1. septembrom.

Umirovljena je gdč. Marijana Jamšek, učiteljica v Domžalah in gospa Katarina Janowicz-Wesensche gg. učiteljica v Konjicah.

Razširjene šole. Enorazrednica v Vrbovem se razširi v dvorazrednico, dvorazrednica v Koroški Beli pa v trirazrednico. Štirirazrednica pri Vseh Svetih se razširi v petrazrednico.

Razpisane učiteljske službe Na štirirazrednici v Šmartnu pri Litiji je stalno, oziroma začasno popolniti moško učno mesto. Prednost imajo prosilci, ki so usposobljeni za pouk v obrtno-nadaljevalni šoli Prošnje do 15. aprila 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Litiji — Na petrazredni deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu v Trstu je stalno popolniti drugo učno mesto. Plača 1400 K, stanarina 500 K, pravica do 8 petletnic po 200 K Prošnje do 25. aprila t. l. na družbeno vodstvo. — Na trirazrednici v Domžalah je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 23. aprila 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kamniku — Na enorazrednici v Velešovem je učno mesto stalno popolniti. Prošnje do 25. aprila 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kranju. — Že z razpisom z dné 29. decembra 1905 razpisana nadučiteljska služba v Tržiču se vnovič razpisuje z opombo, da obdrže ob prvem razpisu vložene prošnje svojo veljavo. Prošnje je vlagati do 25. aprila 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kranju — Na štirirazredni deški ljudski šoli v Kranju je stalno popolniti moško učno mesto. Prednost imajo prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah. Prošnje do 25. aprila 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kranju

Na c. kr. izobraževališču za učiteljice v Gorici se prično izkušnje in sicer:

- a) zrelosti, 2. maja t. l. ob 8. uri zjutraj.
- b) usposobljenja za ljudske in meščanske šole dne 7. maja t. l. ob 8. uri zjutraj.
- c) za usposobljenja v ženskih ročnih delih in za vrtnarice početkom meseca junija t. l.

Prošnje se imajo predložiti ravnateljstvu navedenega izobraževališča ozir. dotične izpraševalne komisije in sicer za preskušnje pod a) in b) najkasneje do 15. aprila t. l. in za one pod c) do 15. maja t. l.

Okrajna učiteljska konferenca za novomeški okraj bo dné 23. junija t. l. v Trebnjem. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu: 1. Predavanje g. prof. Fr. Orožna o pospeševanju domoznanstva v ljudski šoli. 2. Poročilo o starem in novem šolskem in učnem redu (najvažnejše izpremembe). Poročata gg. nadučitelj V. Gebauer iz Šmihela pri Novem mestu in šolski vodja M. Matko iz Toplic. 3. Podrobni učni načrt za prvo in drugo šolsko leto. To nalogo izdelala določeni del učiteljstva novomeškega okraja; ostalo učiteljstvo pa izdelala 4. vprašanje: Kako naj šola vpliva na varstvo koristnih živali in rastlin? — Pri konferenci se volita tudi dva zastopnika učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu.

Dopust do konca šolskega leta je dobil g. Engelbert Kavčič, nadučitelj pri Sv. Križu pri Litiji; trimesečni dopust je dobil tudi nadučitelj g. Karol Česnik v Knežaku.

Tolminsko učiteljstvo se je na podlagi novega zakona uvrstilo v tri plačilne razrede in sicer. Učitelji: I. plačilni razred: Stres Anton st., Breginj; Bratina Kristijan, Bovec; Ivančič Ivan, Kred; Miklavič Anton, Kobarid; Kenda Matija, Volče; Bogataj Fran, Kobarid; Hrast Ivan, Sv. Lucija; Kenda Josip, Ljubin; Dominko Albert, Čezsoča; Miklavič Fran, Livek; Trebše Andrej, Srpenica; Kašca

Fran, Tolmin; Trebše Ivan, Sedlo; Jelinič Ferdo, Podmelec. II. plačilni razred: Rakovšek Josip, Cerknó; Stres Anton ml., Idrsko; Uršič Fran, Žaga; Vuga Viktor, Idrija; Sattler Andrej, Otalež; Kogoj Peter, Cerknó; Kokole Fran, Podbrdo; Murnik Fran, Nemški Rut; Kavš Ferdo, Bovec; Gerželj Ivan, Log; Semolič Josip, Čadra-Zadlas; Koch Izidor, Kamno; Logar Miroslav, Soča; Gruntar Anton, Vrsno; Prijatelj Josip, Grahovo. — Učiteljice: I. plačilni razred: Jug Amalija, Tolmin; Mlekuž Ana, Bovec; Stres Frančiška, Kobarid; Gerželj Ljudmila, Slap; Gerželj Albina, Cerknó. II. plačilni razred: Mesar Ljudmila, Reka-Straža; Pavšič Karolina, Podmelec; Jakli Eliza, Kobarid; Gerželj Ana, Sv. Lucija; Eržen Justina, Tolmin; Vidmar Gabrijela, Žaga. III. plačilni razred: Gabršček Ferdo, Tolmin; Peternelj Fran, Šebrelje; Fajgelj Rafael, Sedlo; Boltar Matilda, Kal; Pavliček Berta, Tolmin; Perin Marija, Smast; Skrt Josipina, Volče. — Dosedanjo plačo ohranijo: Firm Štefan, Logje; Kalan Josip, Drežnica; Bratina Bogomil, Gorje; Tavš Josip, Dol. Trebuša; Hauptmann Fran, Tolmin; Brezovšček Katarina, Št. Viška gora; Repič M., Ponikve; Zavrtanik Ljudmila, Bukovo; Gomilšček Rafaela, Podbrdo; Silič Justina, Bovec; Mrhar Josipina, Bovec; Hmeljak Pavlina, Drežnica; Komavli Štefanija, Trnovo.

Okrajna učiteljska konferenca za okraje Celje okolica in Šmarje se vrši dné 14. julija 1906 v celjski deški okoliški šoli. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu: 1.) Pravo otroka in varstvo tega s posebnim ozirom na šolsko mladino. 2.) Vzgojna sila jezikovnega pouka. 3.) Izbrati je one narodne in druge posvetne, še ne aprobirane slovenske pesmi, ki so primerne za ljudsko šolo. Poročevalca gg. Ludovik Černež in Rajko

Vrečar. Druge poročevalce določi na dan skupščine predsednik.

V tečaju za sadjerejo in vinarstvo so na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru letos ti-le učitelji: 1. Auernik Franc za rogaški okraj, 2. Čeh Edvard za šentlenarski okraj, 3. Medved Jakob za breški okraj, 4. Pograjc Alojzij za ptujski okraj, 5. Porekar Anton za ormoški okraj, 6. Rautar Franc za sevniški okraj, 7. Vodušek Josip za bistriški okraj, 8. Zabukošek Anton za mariborski okraj. Nemških učiteljev je iz Srednjega in Zgornjega Štajerskega 11. Neučiteljev je 11, med temi 1 duhovnik (benediktinec) in 7 dam. Zakaj drugi spodnještajerski okraji, v katerih je vinoreja tudi na slabem, niso zastopani, je vprašanje časa in uspeh razmer.

Kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu šentlenarskem pri Mariboru je izvoljen učitelj Jakob Kovačič.

Državni proračun za obrtno šolstvo na Kranjskem. V državnem proračunu za l. 1906 so za obrtne učne zavode na Kranjskem postavljene naslednje vsote: Za umetno obrtno strokovno šolo v Ljubljani 70.530 K (med temi 63.320 K za plače in remuneracije učitelj. osebja), za strokovno šolo za lesno obrt v Kočevju 27.427 K (med temi 24.357 K za plače in remuneracije) in za strokovno šolo za čipkarstvo v Idriji 10.640 K (med temi 9.740 K za plače in remuneracije).

Za obrtne nadaljevalne šole je preliminarna državna podpora v znesku 17.000 K in za strokovne tečaje 500 K.

Roditeljske večere je uvedlo vodstvo druge mestne osemrazredne deške ljudske šole na Cojzovi cesti v Ljubljani. Ti večeri imajo glavni namen, da spravijo v tesnejšo stiko šolo in dom, učiteljstvo in pa starše šolo obiskujočih otrok. Na kmetih ima učiteljstvo mnogokrat priliko, da občuje s starši, v mestu se pa največkrat pripeti, da učiteljstvo ne vidi vso šolsko dobo niti matere, niti očeta svojega učenca. Znano pa je, kako važno je za vzgojo somiselno postopanje in delovanje doma in šole. Za pouk v ožjem pomenu besede je na naših šolah dokaj dobro poskrbljeno, sedaj pa hoče ljubljansko učiteljstvo obračati več pozornosti najvažnejšemu delu pouka, t. j. vzgoji. Prvi roditeljski večer se je vršil v soboto, dne 7. t. m., ob pol 8 uri zvečer v telovadnici druge mestne šole na Cojzovi cesti. Predaval je učitelj Likar o vzgoji otrok v predšolski dobi. Dostop je dovoljen vsakemu in vsak ima tudi pravico staviti vprašanja, ki se tičejo vzgoje. S tem je dana prilika, da se starši seznanijo polagoma z najvažnejšimi vzgojnimi pravili, da dobe pojasnil v važnih vprašanjih, da se natančneje seznanijo z notranjim ustrojem šole in da podpirajo učiteljstvo pri rešitvi njegove težavne naloge. Zaradi tega je želeti, da bi bila udeležba pri vsakem roditeljskem večeru mnogobrojna.

Drobtine.

„Učiteljski Tovariš“ in „Freie Schule“. Silno radi bi pričeli „Tovariševi“ uredniki agitacijo za „svobodno šolo“ na Slovenskem, toda — strah pred ljudstvom jih zadržuje. Vidi se pa iz vsake številke, ki jo pošljejo med svet, da spremljajo s

svojimi simpatijami to prostozidarsko gibanje in je vsaj prikrito pošpešujejo. Enkrat je v listu obširen popis kakega zborovanja društva za svobodno šolo, seveda spremljen z bombastično pohvalo „Tovariševga“ urednika, drugič poročilo,

da se je že v Mariboru osnovala podružnica, in glupa pripomba, „da so klerikalci vsled tega silno poparjeni (!)“ A zadnji čas se je „Tovariš“ že toliko oju-nal, da se drzne udeleževati boja zoper verske vaje. Povod mu je dala nesreča v lerchenfeldski cerkvi na Dunaju. Zato naj bi se po njegovem obvezne verske vaje sploh odpravile ali kali? Težko je namreč iz kolobocije, ki jo je tem povodom „Tovariš“ napisal, kaj pametnega razbrati. Huduje se nad „nasilnostjo“ in „brezsrčnostjo“ katechetov, ki silijo šolarje k duhovnim vajam s palico, zaporom in dvojko v izpričevalu in razvpijajo učitelje, ki se protivijo ustreči „prenapetim fanatikom glede neplodne parade šolske mladine pri raznih cerkvenih opravilih“. Slednjič še izjavlja, „da imajo taki shodi ves drug namen, kakor da ga zapazi slepo oko“ in zahteva „da je tiste, ki povzročijo take in enake nesreče (kakor da bi se vsak dan ena zgodila!) treba eksemplarično kaznovati“. Seveda bode „Tovariševo“ ogorčenje silno vplivalo na dunajske oblasti, in povzročitelji nesreče v lerchenfeldski cerkvi (ki so bili socialni demokratje) bodo vsled tega gotovo kaznovani s podvojeno strogostjo. Mi le želimo, da bi njegov glas ne bil glas upijočega v puščavi! A kar namigava „Tovariš“ glede odprave verskih vaj in organizacije „svobodne šole“, mu pa svetujemo, naj bo lepo tiho Sicer bode naletel med našim ljudstvom še na hujši odpor, kakor so nanj naleteli tržaški iredentovski liberalci. Potem čemo videti, kdo bode poparjen. —

Redek slučaj. Rajni učitelj g. Jos. Traven, ki je dolgo časa služboval v Naklu in si z varčnostjo in marljivostjo pridobil precejšno premoženje, je napravil sledečo oporoko: 1. Za večne maše za rajne starše, brate in njega 1000 K. 2. Siromakom nakelske fare 200 K. 3. Za vo-

dovod v Naklem 2000 K. 4. Za vodovod v Žejah 600 K. 5. Šolski mladini v Naklem za obleko 800 K. 6. Šolski mladini na Primskovem za obleko 800 K. 7. Požarni brambi v Kranju 200 K. 8. Bralnemu društvu v Naklem 400 K. 9. Dijaški kuhinji v Kranju 2000 K. 10. Svoji postrežnici 400 K. 11. Dijaška ustanova za najboljšega dijaka nakelske fare 6000 K. 12. Užitek Travnovega travnika v Naklem t. č. učiteljstvu v Naklem kot priboljšek k plači 13. Vdovskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani 4000 K. 14. Učiteljskemu konviktu v Ljubljani 2000 K. 15. Za učiteljsko tiskarno 2000 K. 16. „Narodni Šoli“ v Ljubljani 4000 K. 17. Za Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem 4000 K. 18. Kar preostane od imetja, se deli na dva dela. Obresti prve polovice bo dobivalo: Slov. dež. učit. društvo v Ljubljani, Vdovsko učiteljsko društvo. Učit. konvikt in Okrajno učit. društvo v Kranju; obresti druge polovice pa siromaki nakelske fare in na Klancu pri Kranju. Pač redki slučaj, da bi učitelj v sedanjih razmerah bil v stanu zapustiti toliko svoto, a tudi redkokdo žrtvuje svojo zapuščino takim plemenitim namenom.

Alkoholizem med hrvaško šolsko mladino. V listu „Škola“ je priobčil učitelj g. Dragotin Nigman zanimiv članek o razširjenju alkoholizma med hrvaško mladino, ki temelji na lastnem opazovanju. Pisatelj poroča:

„Začel sem natančneje premišljati o škodljivih posledicah uživanja alkohola ter sem se odločil v svoji šoli povprašati otroke, ali popivajo in v koliki meri.

Imamo v posameznih oddelkih: v IV oddelku 11 dečkov in 9 deklic, v III. oddelku 13 dečkov in 11 deklic, v II. oddelku 12 dečkov in 8 deklic, v I. oddelku 14 dečkov in 16 deklic; skupaj tedaj 50 dečkov in 44 deklic.

V vsakem oddelku sem povpraševal po žganju, vinu in pivu. Kdo od vas še ni pil žganja? Vsi otroci obsede. To je znamenje, da ni v šoli nobenega, ki še ni pil žganja. Ko sem se prepričal, da je deca odkritosrčna — osmelil sem se z drugim vprašanjem. Kdo od vas je bil že pijan žganja? V IV oddelku se jih je oglasilo 7 dečkov, skupaj 7; v III razredu 7 dečkov, 1 deklica, skupaj 8; v II oddelku 5 dečkov in 1 deklica, skupaj 6; v I oddelku 9 dečkov in 7 deklic, skupaj 16. Od 94 otrok — 37.

Čudite se? Čudno se je zdelo tudi meni, a še težje mi je bilo, ker so mi otroci prostodušno pripovedovali z nekim ponosom in smehljajoč se o svoji pijanosti.

Vino so že pili vsi otroci, a pijanih je bilo v IV oddelku 8 dečkov, 4 deklice, skupaj 12; v III oddelku 5 dečkov in 4 deklice, skupaj 9; v II oddelku 2 dečka, skupaj 2; v I oddelku 6 dečkov in 8 deklic, skupaj 14. Od 94 otrok — 37.

Pive ni še pilo 6 otrok, a pijanih je bilo: v IV oddelku 4 dečki, 1 deklica, skupaj 5; v III oddelku 5 dečkov, 3 deklice, skupaj 8; v II oddelku nič; v I oddelku 3 dečki in 5 deklic, skupaj 8. Od 94 otrok — 21.

Iz teh podatkov je razvidno, da manjša deca več pije in se opija nego starejša, a to sledi iz tega, ker nerazumni starši dajejo svojim malim otrokom dosti žganja, oni jih večkrat celo zalivajo z njim.

Videl sem že, kako je steklenica žganja potovala po mizi. Bili so otroci in so tudi pili. Celotne žene sem videl, ki so dojenčkom dajale žganja.

Nekoč sem videl, da je žena dala detetu, staremu okoli 2 leti, popiti 2 dkg hudega žganja. Razume se, da je dete

bilo popolnoma pijano, a žena se je smejala kot nora. Pijano dete ji je bilo igrača.

V kraju, kjer službujem, pijejo žganje kot vodo. Pije staro, pije mlado, pijejo moški, pijejo ženske; ne pazi se na to, ali je žganje doma žgano ali je slivovka ali špiritus, samo da je žganje.

Matere, ki dojijo malo deco, pijejo žganje; da, one celo otročičke, pol leta stare, napajajo z žganjem.

Kam to vodi? Ni li skrajni čas, da mi, ki živimo med narodom, z dobrim primerom, živo besedo ob vsaki priliki odvrčamo narod, posebno še mladino od pogubnega uživanja alkohola?

Vem, da ne bomo imeli dosti uspeha pri starejših ljudeh, a tem lažje uspemo pri šolski mladini. Kako jo naj odvrčamo od žganja? V vsaki vasi je več primerov, da so poedinci osiroteli zaradi neizmernega pitja. Potreba je, otrokom predočiti pogubnost popivanja, grdobo pijančevanja in korist pametne štedljivosti. Potrebno je, že v otrokih buditi narodni ponos.

Kaj sem storil jaz s svojimi otroki v šoli? — Predočil sem jim grdobo neizmernega popivanja in razne nesreče, ki se dogajajo v pijanosti. Povprašal sem jih po vrsti, kateri bi se hoteli prostovoljno odreči nadaljnega pitja žganice. Kakor so bili otroci iskreni pri prejšnji napovedi, tako so bili tudi sedaj. Oni, ki so se že preveč privadili piti žganje, mi niso obljubili, da opuste pitje (8). Nisem jih vprašal za razlog. Ostali otroci so mi obljubili, da se hočejo čuvati žganja. Četudi ne držijo vsi, zdržalo se jih bo vendar precej, a tudi to je bolje, nego da pustim deco, da dalje brezbrizno pije nesrečno žganjico. Poizkusimo, potrudimo se, pa se bomo sčasoma pohvalili tudi z uspehom. Težko pojde, a s čvrsto voljo se vse premore.“

Tako hrvatsko poročilo, ki slika silno žalostne razmere. Žal, da pri nas na mnogih krajih ni nič boljše. Zato čaka vsakega mladino ljuba v tem oziru še mnogo dela.

Laška surovost. Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani poroča slovenskemu svetu, da so v noči od 23. na 24. marca t. l. v družbeni šoli v Trstu pobili skoraj vsa okna ob cesti na južni in zahodni strani. Družbeno vodstvo je vkrenilo potrebne korake na višjih oblastih; obenem pa se priporoča slovenskemu svetu, da nam je — kakor že večkrat ob podobnih prilikah — tudi to pot na radodarno pomoč. Velikovška pobita okna so bila dvakratna sreča za nas: moralna sreča, ker so kazala slovensko visoko kulturo nasproti toliko nizki naših sovragov, in materijalna sreča, ker so nam donašala sijajnih domoljubnih preplačil. — Slovenci! Beležeč Vam dejstvo o barbarskem napadu na naš kulturni zavod in ponosni na svojo oliko Vas prosimo, da se posebno še prihodnje praznike spominjate tržaških pobitih oken in pa svojega dičnega slovenskega izobraženja.

Kaj je ljudska šola? O tem piše star časnik takole: „Ljudska šola je voz, ki ga inteligenca vleče, neumnost pa mu podstavlja cokljo; ljudska šola je krasna dežela, za katere posest se jih mnogo prepira in ki jo obdelujejo oni ljudje, ki imajo mnogo razuma in dobre volje, navadno pa malo denarja; ljudska šola je peč, ki jo le malokateri kuri, a bi se mnogi radi grel pri njej; ljudska šola je plamen, čigar stenj meni vsako zijalo utrinjati znati; ljudska šola je temelj ljudske blaginje, vrata, skozi katera koraka človek do popolnosti; vrč, iz katerega pije mladina znanosti; ogledalo, v katerem se zrcali kulturna stopnja naroda; ključ, ki odpira svet; ljudska šola je vpisovalna knjiga, v katero bi rad vsak vpisal za vse življenje najvažnejše; končno je ljudska

šola grešni kozel, na čigar hrbet bi starši radi naložili vse svoje vzgojne napake.“

Deveti mednarodni zemljepisni kongres bo v Genevi od 27. jul. do 6. avgusta l. 1908.

Kvalifikacija profesorjev na učiteljskih. Sedanji naučni minister na Ogrskem, Lukač, je izdal naredbo, s katero določa, kakšna bodi kvalifikacija profesorjev za učiteljska. Po tej naredbi mora oni, ki hoče biti imenovan za profesorja na učiteljski, z dobrim uspehom dovršiti višji pedagogij v Budimpešti. Potem mora obiskovati dveletni kurz za profesorje učiteljski, izbravši si eno skupino predmetov. Vsakega pol leta mora kolokvirati, a na koncu drugega leta mora napraviti izpit pred za to določeno komisijo. Ta komisija je sestavljena iz vseučiliških profesorjev in iz profesorjev drugih višjih zavodov, a izpit sam je v mnogem sličen izpitu profesorjev na gimnazijah in drugih srednjih šolah.

Šolske klopi na Japonskem. Mikado je odredil, da dobe odslej japonske šole mize in klopi, da otroci ne bodo več s prekrizanimi nogami sedeli. To preuredbo so svetovali japonski zdravniki, ki hočejo s tem izboljšati rast svojega majhnega plemena.

Alkohol in učenec. Vsi, zagovorniki in nasprotniki abstinencnega gibanja, so si v tem edini, da vpliva alkohol na mladostna bitja kakor strup. Dr. Liwanov je potom direktnih eksperimentov, in sicer potom sistematičnega alkoholiziranja kuncev dognal, da ovira kronično uživanje alkohola pri mladih bitjih razvoj možganov in drugih telesnih organov. Telesna teža se manjša za 35% in sicer je težna izguba tem večja, čim prej se je začelo zauživanje alkohola. Tudi notranji organi zaostanejo v masi in teži. Posebne važnosti so nevarnosti za mlade, razvijajoče se možgane. Splošna možganska masa se

skrči zaradi alkohola za 10 do 20 %, in sicer vpliva najbolj uničujoče zgodnji alkoholizem. Strašno podoba o obsegu alkoholičnega zauživanja pri otrokih ljudskih šol nam slika neki šolski zdravnik. Preiskoval je 515 dečkov in 554 deklic in dobil, da samo 5 dečkov in 8 deklic še ni zaužilo alkohola. Žganje je pilo 250 dečkov in 270 deklic, vino 235 dečkov in 237 deklic. Pivo je pilo vsak dan 109 dečkov in 135 deklic. Celó najmanjši otroci prvega razreda so poznali večje število raznovrstnega žganja.

Sključena hrbtenica pri otrokih.

Na vprašanje, kaj je napraviti, da se zabrani nastop sključene hrbtenice, nam daje odgovor brošura polkovnega zdravnika Maksa Munka, ki je sestavil ubranila približno tako-le: 1) Na učence, ki so malokrvni, ali ki imajo slabe mišice, ali ki kažejo znamenje, da so prestali angleško bolezen (rahitis), je treba posebno paziti. 2) Šolske klopi morajo dovoljevati učencem vzravnano, kolikor možno malo utrudljivo sedenje pri pisanju in risanju. One morajo biti prikladne učenčevi velikosti. Visoka naslonjala dovoljujejo učencem boljšo podporo kot pa nizka. Ne sme se pa na to zanašati, da zagotavljajo celo dobro konstituirane klopi pravilno telesno ležó, pač pa naj to pregleduje večkrat učitelj sam in takoj naj pokara, posvari ali izboljša, ako je zapazil nepravilnost v tem oziru. 3) Razsvetljava bodi izdatna, močna in enakomerna. Za dnevno svetlobo je najprikladnejše, ako pada svetloba od zgoraj, skozi okna na levi strani. Čim slabejša je razsvetljava, tembolj so primorani učenci, da tičé z nosom v svojih knjigah ali zvezkih. 4) Da se drži truplo učenca ravno, treba preiskati oči učencev in pri kratkovidnih naj se izboljša vid potom primernih očal. 5) Pisanka bodi v sredi in nekoliko obrnjena proti levi. 6) Pisane naloge naj ne trajajo dolgo

časa in sicer čim mlajši so učenci, tem manj časa naj pišejo. Otrokom bodi tudi dovoljeno, odpočiti se med temi nalogami in celo tupatam vstati. 7) Ure, v katerih sede otroci, naj se vrste s takimi, v katerih se prostejše gibljejo. 8) Pri telovadbi naj se vrši kolikor možno mnogo takih vaj, ki krepe hrbtne in prsne mišice. Ako je hrbtenica le nekoliko ali pa še ne stalno sključena, se jo da vzravnati potom prikladnih vaj pri telovadbi. 9) Starše je treba opozoriti, naj pazijo na svoje otroke, da se pravilno drže pri izvrševanju svojih domačih nalog; zakaj sključeni hrbtenici se ne morejo ubraniti, ako se otroci doma pregreše, in naj se še tako pazi v šoli. Tudi na razsvetljava, trajanje pismenih nalog, kakor tudi na potrebne odmore je treba doma ravno tako paziti, kot v šoli. 10) Učencem v ljudskih šolah naj se ne dovoljuje, da bi nosili knjige v roki. Najbolj primerno bi bilo, ako bi jih nosili na hrbtu v prikladni torbici. Kdor pa mora nositi knjige v roki, naj jih vsaj nosi sedaj v levici, sedaj v desnici. 11) Prav mladim deklicam naj se prepove, da nosijo otroke; večje pa ne smejo nikdar nositi otroka vedno samo na eni roki, ampak roke je treba menjavati. 12) Vse učence naj se ob primernem času natanko in temeljito preišče, se-li ni že pri tem ali onem učencu pojavil začetek sključene hrbtenice, ki je ne imenujejo zaman šolske bolezni (šolske skoli-joze).

Po „Knajpovcu“.

Vseučilišče za ženske na Japonskem. V Tokiju je vseučilišče, ki ga smejo obiskovati samo ženske. Svrha mu je pred vsem pripraviti japonsko dekle do tega, da more delati za napredek domovine. Doba učenja traja 3 leta. Učenke ob sprejemu ne smeje imeti več nego 17 let. Vseučilišče vzdržujejo s privatnimi subskripcijami, vlada dá 2000 jenov na leto.

Šolska disciplina. V „Badenische Schulzeitung“ pravi o njej Thöny: „Prvi pogoj uspešnega pouka je dobra disciplina. A tu velja: bodi štedljiv v rabi besedi. Znani šolnik Dölderlein pravi: „Najmočnejši je oni, ki porabi v disciplini najmanj sile“. Da se nemirnež umiri, mora zadoščati: 1. da učitelj neha govoriti, 2. resen pogled, 3. migljaj, mahljaj z roko, trkanje na mizi, 4. imenovanje nemirneževega imena. Nikdar pa ne sme učitelj dolgo govoriti, groziti in opominjati. To učenca stori topega, brezbriznega. Učitelj, ki največ kara, vedno opominja, se jezi, ima najslabšo šolsko disciplino.

Japonska vzgoja. V Berlinu je predaval japonski profesor Joshyda iz Tokia o Japoncih. O šolstvu je govoril sledeče: „Šolstvo so uravnali najprej po francoskem vzorcu, potem koncem l. 1880. po angleško-ameriškem in l. 1890 po nemškem vzorcu. Elementarne šole imajo po 8 razredov in te je primoran vsakdo obiskovati. Skupno število vseh teh šol je 27 038. Srednje šole štejejo po 5 razredov in učenci, ki so jih absolvirali, vstopijo lahko potem v visoke šole. Namesto grščine in latinščine se uče goenci kitajsko, angleško in nemško.

Vsesrbski učiteljski shod se skliče v Belgradu začetkoma meseca avgusta; na shod bodo povabljeni učitelji iz vseh srbskih krajev.

Ali sme učitelj razžaliti svoje učence? Nek učitelj na Francoskem je v zvezek nekega svojih učencev zapisal opazko: „Učenec je osel“. Učenec je namreč slabo izdelal nalogo. Oče dotičnega učenca pa je mislil, da mora biti učitelj za razžaljenje napram njegovemu sinčku kaznovan ter je zato vložil tožbo zoper učitelja. Mirovni sodnik v Paix je odločil, da je imenovanje „osel“ razžaljivo ter je obdobil učitelja v denarno kazen ter v po-

vrnitev škode. Kasacijski dvor pa je razsodbo razveljavil ter je učiteljem izrečno priznal pravico, da smejo svoje učence tudi razžaliti.

Splošni ljudskošolski pouk na Ruskem. Ministrski svet in višje šolske oblasti so se izrekle za splošni ljudskošolski pouk. Naučno ministrstvo že izdeluje tozadevni zakonski načrt, ki se predloži državni dumi. Pouk pa ne bo obvezen, temuč določen le splošni ljudski zahtevi po izobrazbi. Za letos se uvede po celi moskovski provinciji.

Važno za krajne šolske svete. Neka tvrdka je tožila neki krajni šolski svet za plačilo 221 K. Najvišji sodni dvor pa je tožbo zavrnil z rozsodbo, da krajni šolski svet nima značaja juristične osebe ter vsled tega ne more tožiti niti tožen biti.

Analfabetizem v Galiciji. Po najnovjših statističnih podatkih se nahaja v Galiciji 62'80/0 analfabetov med moškim spolom in sicer 47'40/0 analfabetov med poljskim in 78'20/0 med rusinskim ljudstvom.

Vaške ljudske visoke šole, ki so jih uvedli Danci, snujejo tudi na Nemškem. Za razvoj danske narodne prosvete so bile te šole velike važnosti posebno v zadnjih 40 letih in njih važnost se priznava vedno bolj. Majhen narod danski ima 80 takih šol, ki prejemajo na leto pol milijona kron državnih prispevkov. Bistvo takega vaškega vseučilišča je narodno-gospodarska vzgoja. Grundwig je ustanovil taka vseučilišča za mladeniče in dekleta v starosti 15 do 20 let. Svoje narodno čuvstvo naj bi jačili s čitanjem domačih pisateljev in pesnikov. Razven tega se pripravljajo mladeniči na različne stanove. Poleg obče izobrazbe pridobivajo bodoči kmetovalci in obrtniki dovolj znanja, da morejo uspešno samostojno delovati v svojih strokah. Poučuje se naravoslovje, vrtnarstvo in sadjarstvo, goz-

darstvo, ribarstvo, čebelarstvo, sestavljanje poljedelskih strojev, računstvo, narodno gospodarstvo, kmetijstvo i. t. d. Učenci se vežbajo tudi praktično. Vsaka šola ima poleg učilnice tudi poseben dvorec in delavnico. Deklice se uče gospodinjstva, mlekarstva, kuhanja, šivanja in drugih stvari.

Srbska učiteljska zveza v Belgradu bo slavila meseca avgusta svojo petindvajsetletnico. Na slavlje bodo povabljeni vsa jugoslovanska učiteljska društva.

Analfabetizem in zločini. V dokaz, v kaki ozki zvezi je duševna temota prebivalstva z raznimi zločini, navaja ruski list „Kavkaz“ sledeče podatke, ki jih je nabral v tifliški in jelisavetpoljski guberniji. V tifliški guberniji pride ena šola na 2889 duš in 21 učencev na 1000 duš na deželi; v jelisavetpoljski guberniji pride ena šola na 5703 duše in 11 učencev na 1000 prebivalcev. Tem razmeram pa odgovarjajo tudi številke prestopkov in zločinov med vaškimi prebivalci. Navadno se zgodi v tifliški guberniji na leto 1090 in v jelisavetpoljski 2373 zločinov.

Evropsko šolstvo. Leta 1904 je bilo ljudskih šol v Nemčiji 56.560, v Avstro-Ogrski 36.618, v Franciji 83.653, v Italiji 59.526, v Rusiji 64.813, na Španskem 30.105. — Srednjih šol je bilo v Nemčiji 1057, v Avstro-Ogrski 438, v Franciji 1083, v Italiji 1456, v Rusiji 1000. — Visokih šol je bilo v Nemčiji 22, v Avstro-Ogrski 11, v Italiji 21, v Rusiji 10, na Španskem 10, v Švici 7.


Skrb Rusije za gluhaneme. Na Ruskem je 60 šol za gluhaneme z 2.777 učenci. Prva šola za gluhaneme je bila ustanovljena l. 1806; toda največ šol je

bilo ustanovljenih šele od l. 1898, ko je sedanja carica Marija Feodorovna postala pokroviteljica društva za gluhaneme. Glavnica društva znaša 1.100.000 rubljev. V evropski Rusiji je 126 153 gluhanemih.

Plavajoča sirotiščnica in šola. Da bi Italijani vsaj malo olajšali stanje revnih ribiških družin po italijanski Adriji in zlasti po lagunah, so priredili neko ladijo za šolo in sirotiščnico, kjer se bodo izobraževali v ribarstvu in drugih najpotrebnejših vedah revni sinovi teh ribičev. Ta šola bo plavala po morju okoli. Za enkrat bo sprejela 20 dečkov.

V poljskih ljudskih šolah na Ruskem se vendarle vpelje poljski pouk. Tako je sklenila ruska vlada.

Nemški cesar — za varčevanje. Pred kratkim je obhajal nemški cesar svoj rojstni dan. Ob tej priliki je poslal oskrbniku cesarjevega posestva v Kadinah pismo z važnimi določili za oskrbovanje uradnikov in delavcev omenjenega posestva. Posebno poudarja cesar varčnost in v ta namen določuje: „Da pospešim varčevanje, ukazujem: Za vsakega v Kadinah rojenega otroka se naloži 10 mark, ta znesek se do 14. leta ne more vzdigniti. Nadalje se naloži za vsakega otroka, ko zapusti šolo, še 10 mark, ki se do dovršenega 20. leta ne morejo vzdigniti. — Na šoli v Kadinah se uredi šolarska hranilnica. Na vsako vlogo čez 3 marke darujem jaz prvih 20 vin. Da pa pospešim tudi med odraslimi varčevanje, hočem po vstanovitvi primerne hranilnice in posojilnice darovati za vsako hranilno vlogo čez 15 mark 50 vinarjev in določim vrh tega poseben zaklad, iz kojega se za vlagatelje izžrebajo vsako leto darila.“

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.  Tiska Katoliška Tiskarna.
